

Tartalom: Reminiscenciák 1837ről, (Árokalyi) 199. l. Pípa-dal, (Szólga Miklós) 205. l. A' boldogság' képe, (Medgyes Lajos), 206. l. Háládatosság, (K.... Y.) 206. l.

Reminiscenciák 1837ről.

(Polytatás.)

II.

Kiindulás Kovásznáról. — Az osdolai gyémánt. — Kézdi Vásárhely. — Különböző nézetek a' város' eredetéről. — Műszorgalma és kereskedése. — Mi az oka a' kézdi vásárhelyi gyakori éjegéseknek? — Épületei. — Katona nevelő ház; ennek története. — Vallásos élet. — Iskolák. — A' puszta telek. — Köztemető 's benne egy idegen sír. —

Kovásznáról két német-mérföld távulságra fekszik nyugotra Kézdi Vásárhely. Őt csinos falu esik országútban, melly síma, rögzös, egyenes, görbe is egyszersmind, szóval: olyan mint az élet' útja. Szép és népes falu Zabola, ős fészke a' Mikesek' családjának, melly eleitől fogva sok érdemkoszorus fiakat adott a' hazának. Osdola, kettőről nevezetes: törzsök ágya a' virágzó Kún családnak, 's hegyeiben bizonyos palamatrixban a' legszebb hegyi kristály (Chrystallum montanum) terem, tökéletesen képzett hat 's nyolczszög idomokban. Itt osdolai gyémántnak hívják. Kovásznán is kaptam a' hason köany' rétegei között néhány szemet ezen kristályból, de az osdolai nagyobb, keményebb 's tűzjátéka ragyogóbb.

Kézdi Vásárhely a' hason nevű szék fővárosa, a' nagy tér' közbelső vonalán fekvő helységeknek sorát fejezi bé. Ha népesség, keres-

kedésbeli élénkség, gazdagság, 's evvel együtt járó csinosulás egyik várost a' többek felett jogosítják a' fővárosi név' követelésire, úgy a' háromszéki városkák közt Kézdi Vásárhelyt illeti az ebbeli elsőség. — Tér földön fekszik, 's így azok, kik a' tér föld' prózai egykedvűségével 's örökös egyformaságával megalégesznek, a' város' fekvését kellemesnek is fogják nevezni. A' körülte szinte egymásba tapadó faluk' változatos koszoruja nagy mértékben pótolja eme' hiányt. Északkeleti oldalát a' Kázon' pataka mossa, 's éppen azért amaz oldal vidámabb, tisztább, derültebb a' többieknel.

A' város' népessége körül belől 3,000; a' 2ik számú székely gyaloghatárezrednek, mellynek ez tisztí fő helye — egy egész századja telik ki belőle. Lakosai kevés kivétellel helv. vallást követők egy fő 's egy segéd pappal, 's épp' azért papsága, nem csak a' székely földi, hanem a' honi ref. papságok között is jövedelmesre a' másod ranguk közé tartozik *).

A' város sok kiváltságokkal bír; választó községét 's tanácsát országgyűlés' alkalmával két, kebléből választott követ képviseli. E' szerint Háromszék' érdekeit négy keblbeli mező városnak, u. m. Kézdi Vásárhely-, Sz. György-, Bereczk-, Illyefalva-, 's a' széknek kettő kettő,

*) Az erdélyi, száma 600 ref. papságokból első rangu csak kettő, másod rangu alig husz van, a' többi mind harmad rangu, nagy részének pedig az a' szerencsétlensége, hogy éppen semmi rangja.

összesen 10 követői képviselik az erdélyi országgyűlésen. Temploma csak egy, a' reformatusoké. A' catholicusok a' szomszéd kantai templomban vesznek épülést. Azonban ne vélje valaki, mintha a' város' szabadsága 's közigazgatása más taxas helyek' szabadalmihoz 'sa't. volna mérhető. Itt a' polgári élet' dolgai a' közigazgatásiakban, katonai, - a' törvénykezésekben a' hazai köz törvények szerint intéztetnek el. Az ottani polgár tehát félig katonai, félig alkotmányos lábon áll; tehát két 's még is fél-lábon áll.

Némellyek a' mostani város' helyén római telep' maradványait keresnek; ezek a' régiségnek ex professo tisztelői, kik azon axiomát: „bor 's dobány minél régibb annál jobb“, mindenre rá szabják akár illik akár nem, 's azt hiszik, Kézdi Vásárhelynek isten tudja minő becsületeére válik, hogy az új ivadék azon síremlékek fölött főzi a' roz's pálinkát, mellyek körül a' nagy nemzet' hős árnyai lengenek. — Ellenkezőleg minden arra mutat, hogy ezen város csak iménti telepedés. A' mennyiben hozzá vetőleg elégséges adatok nem létiben meghatározható, a' város' kezdetét a' XIVik századon felül vinni nem lehet. Már a' telkek' idomából megtétszik, hogy a' város' helyét a' szomszéd fálvak' szántó 's kaszáló földiből szakasztották ki. A' monda szerint, régen ezen keskeny pántlika idomu földek a' torjai határhoz tartoztak. A' Brassó-ból Csíkba vezető országút ezen földek mellett vezetvén el, látták a' birtokosok, hogy az ide építendő major 's borházak tetemes hasznot lesznek hajtandók, apró deszka sátorokat kezdetek emelni, mellyek szaporodván 's népesedvén, lassanként város alakult belőlök. Mások azt hiszik, hogy több faluk' össze rügő határhelye lett volna ez, hol közös egyezéssel tartattak a' vásárok hetenként, 's éppen ezen vásárok tevék szükségessé egy helység épülését, melly lassanként várossá emelkedett. Az első vélekedést támogat-

ja a' városnak régi deák „Asserculi oppidum“ — „deszka város“ nevezete, a' hely kül idoma 's némelly oklevelek. 'S ez nem is valami csoda dolog, mert ha az ifjú Amérikában lehetséges, hogy néhány évek' leforgása alatt az őserdők' helyét egy 20—30,000 népességű mivelt és szorgalmas város foglalja el, miért ne hihetnők, hogy a' vén Erdély is tud 2—300 év alatt egy 3000 fő népességű várost teremteni semmiből?

A' városban mesterségek, kézművek a' tökély' azon fokán tengenek, mellynél a' nagy lajtorján ha alsóbbra léptél éppen az utcza' kövezetén leled lábaidat, - szóval mint más kis városokban, a' nagy világ' divatját majmolja egyrészt, míg más a' százados szokáshoz jobban ragaszkodik, mint saját életéhez; 's éppen azért a' valódi népi élet és sajátságok ez utóbbi osztálynál föllelhetők eredeti tisztaságukban. A' mivel a' lakosság' legnagyobb része foglalkozik, az neme a' gyári munkálkodásnak, hol t. i. fő szerepet éppen az játsza, mi vasútakon a' kocsikat villám sebesen hajlja előre, 's a' mi a' Zrinyit és Pannoniát néhány órák alatt Pozsonyhól Pestre kergeti, t. i. a' gőz; csak hogy az a' különbség a' két gőz között, hogy a' mi az egyiknél mozgó 's éltető elv, az a' másiknál eredmény; az egyik előre, a' másik hátra taszít, - az egyiknél a' történetes kárt a' nyereségnek ezer felhajtó fris növései ütik helyre, a' másiknál a' történetes hasznot az általa ezer alakban fejlődő rossz fojtja meg. 'S ezen gyári munkálkodás, melly talán Erdélyben aránylag egy városban sem űzetik akkora kiterjedésben: a' pálina főzés. Kézdi Vásárhelyen a' katonai tisztí kart kivéve minden háznál (magyarországiason) ég, (erdélyiesen) fő a' pálina, sőt a' mennyiben egy fedél alatt 3—4 család lakik, mondhatni, hogy minden fedél alatt kétszer anynyi üstökben főzik azt. — Mennyi gabonából, hány veder kerüljön ki évenként, nem határoz-

hatom meg; bizonyos az, hogy Csik, Gyergyószék, Brassó, Fogaras' vidéke, sőt Fejérvár, Enyed, Torda, M. Vásárhely is sok kézdi vásárhelyi pálinkát emésztenek el évenként. Őt — hat lovas szekereken vonczolja a' kereskedő termetes hordóit, kit hosszú fekete báránybőr sapkájáról, mellertes kék nadrágáról, fekete zekéjéről 's főleg a' körulte özönlő degetillatról könnyen megismérhetsz. Ezen kereskedők, honukba térve, toroczkói vasat, gabonát, bort vásárolnak bé, mit aztán ismét jó nyereséggel adnak el a' benn lakóknak. Természetes következése ezen árucserének a' bőv pénzforgás náluk 's meggazdagodás. Nem ritkaság Kézdi Vásárhelyt 20—30 ezer ft. tökepénzeseket találni. — Dicsérik a' város' asszonyait ritka zamatu mézes pogácsáikról. Ezen csemege rozs lisztből, méz és tojás keverékből készül, érzékény 's a' kovacs-kőnél 's némely gorombaságnál nehezebben emészthető.

Piacza élénkségre első Háromszéken, tisztaság, rendtartás, 's csinosságra mérközhetik a' több magyar városok' piacaival. Bólti árui a' sürgetőbb szükségeket könnyen kielégítik. A' város' nagy része a' piac körül fekszik. Építészeti modorjok a' legszerencsétlenebb — akár gazdasági, akár szép izlési, akár köz batorsági oldalról vizsgáljuk. A' hiba nem annyira a' tudatlanság', vagy nem akarás', mint a' kénytelen-ség' rovására esik. Mint fölebb említém, a' város keletnyúgot irányban futó hold földekre épült, mellyek hosszú mint szélesebb voltak miatt az építést is csak ezen irányban tevék lehetőségessé. Ez okozza, hogy 1) a' telkek szűkek 's azon sikátoron kívül, melly bemenő részül szolgál, végig rakvák lakó 's gazdasági épületekkel; 2) hogy egy telken 4—6 sőt 8 gazda is lakik, ide szorítva gazdaságával, kereskedésével 's minden takarmányával. Ezen szorult lakásokban mindent keressen az ember csak kényelmet ne. Számúzve körükből a' tisztaság; a' lég peshedt; az

udvar ocsmány sárfészek. — Hát az élet' legdrágább fűszere, az áldott békesség milly szűrés tövis párnán kinlódik, annyi különböző gondolkozásu, érdekű, született szabad emberek' kénytelen együtt lakásában? — Legrosszabb következésű a' közbátorságra nézve az épületek' ezen tömötsége, mit nevel azon körülmény is, hogy a' lakosok könnyen gyuladó szerekkel üzik keresetjüket; innen azon gyakori égések, mellyek, a' várost csak a' közelebbi 5 évek alatt három ízben hamvaszták el; innen az, hogy itt a' tűz' kártékonyágának bajos, sokszor lehetetlen gátot vetni, 's a' midőn égéskor a' legszerencsétlenebb esetben is megmarad másutt egy helységnek legalább egy harmada, itt a' legszerencsésebb esetben is porrá ég egy harmada. Az 1854ki égés után gondolkoztak a' józanabbak czélszerű 's biztosabb osztályról, de részint vétkes önzés, részint rossz akarat korán dugába dönték az okos szándékot. Az óta még két versben tapasztalta a' város az égés' minden borzalmaít, és még sem okult. Részemről hogy a' városban annyiszor dühöng a' tűzvész nem csudáalom, de igen azt, hogy évenként legalább kétszer hamuvá nem ég. —

A' város' épületei közt feltűnők a' katonatiszti lakok, a' cancellaria, a' város' vendégfogadója 's a' gyógyszer-tár. Csakugyan bel mint kül becsre koronája a' más épületeknek a' katonai nevelő ház, a' város' keleti oldalán. Az épület előtti piacz elég tágas, de két szárnyát a' szomszéd szűk utcák' épületei miatt strucz madár' szárnyai' idomához lehetne mérni. — A' belső udvarán egy szekér bajoson fordulhat meg. Jobb helyet kapni nem lehetett. Ezen környezet miatt 1854ben a' lángok' martaléka lett. A' házat többekhez hasonlítva nagy-szerűnek mondhatom, de hossza 's oldal szárnyai közt nincs kellő arány, mi a' kül disz-nek sokat árt. Belső piacza délnek fekvén, a' mint a' felfogott napsugárok a' déli oldalra csa-

pódnak 's onnan a' csak 5 — 4 ölnyi távulágra emelkedő kőfalra verődnek, ezen sugárjáték miatt az ott járkáló növendékek művezetőkhez képest különböző szembetegségeket kapnak. 1837-ben a' növendékek' nagyobb része szemfájós volt, a' gyengébb idegzetűek közül némelyek látásukat is veszítették. A' baj' oka kézzel fogható, de rajta segíteni bajos.

Az intézet' belső elrendelésében a' birodalomban létező más hason intézetek' mintáját követték, de keletkezése' 's alapítása' környületei megérdemlik, hogy a' testvérhon azokat valódi fényökben lássa és ismerje. A' 2dik székely gyalog ezred' hallhatlan emlékü ezredese b. Purzell hozta szőnyegre azon eszmét 1817-ben, mikép a' székely ezredék' civilizatiojára egy nevelő ház volna' foállítandó a' nemzet' kebelében. Közméltánylásra talált a' cél 's korszerű eszme az egész székely nemzetnél, 's főgondjok volt az akkor tájban Erdélyben utazó felségtől arra az engedelmet kinyerni, mit a' kegyes fejedelem töstént meg is adott. Ennek következtében a' székely katona ezredék, vármegyék, magánosok fölszólítottak, hogy a' kiszámíthatlan hasznokkal kecsegtető intézet' létesítésére siessenek segéd kezeket nyújtani. A' fölszólítás nem volt pusztában kiáltó szózat, 's kellő viszhangra talált főleg a' székely nemzetben. A' fáradhatlan munkásságu ezredes' buzgósága összesen 74,020 rft. gyűjtött össze, melly öszvegből 40,500 rftot a' 2dik székely ezred' bajnokai áldoztak. 1822ben öszelő' napjaiban a' díszes épület már készen állott. Följelenetvénu a' felségnek az intézet' miben állása, ő felsége a' külső és belső bútorozásra 4000 conv. rftokat ajándékozott. Ezen kívül a' három székely ezred' kebeléből kiszemelendő 100 tanulókat élelmezésére 's ruházatára évenként járandó 4000 conv. rftokat rendelt, 's ezzel azt örök időkre megalapítá. B. Purzell ada a' jeles művnek lételt, az áldott emlékezetü fejedelem pedig jó-

létéről 's virágzásáról gondoskodott; amaz földerité a' székely nemzet' ege felett az áldáshozó intézetet, 'a' fejedelem pedig termékenyítő meleget 's világosságot kölcsönözött számára. — 1823-ban öszhő' 4kén éppen név innepén a' bődögült császárnak nyitattott meg az intézet, jelen létében sok ezereknek a' nemzetből, — isteni tisztelet 's katonai tisztelkedések' előjeleivel. A' legfényesebb nemzeti innep volt ez, mellyet ez ember ivadék látott a' székely földön. Jancsó Áron léczfalvi lelkész és esperest, a' háromszéki papság' érdemkoszorus veteránja nyitotta meg a' nemzeti innepet könyörgéssel 's egy beszéddel, melly 1824-ben világot is látott Brassóban ezen cím alatt: „Báró és Obrister Purzell Philantropiája, vagy a' székely nevelő ház.“ Érdekesek ezen beszéd' utó szavai, mellyekkel a' szónok a' b. Purzell iránti háláját tolmácsolta a' nemzetnek, melly maiglan, mint legnagyobb jóltévője iránt meleg részvétellel gerdjedez a' székely' keblében. A' szavak im ezek: „Mikor Bonapartéről választó szó szedetett, hogy császár legyen-e vagy consulnak maradjon? Lalánd a' 82 esztendőös párizsi híres astronomus is megkérdeztetvénu, azt felelte: kívánom, hogy Bonaparte császár legyen, de akarnám, hogy örökké consulnak maradjon. Így mi is szívünk-ből kívánjuk, b. Obrister úr! hogy mind a' menynevei mind a' földi király megtekintvénu nemes tetteidet és érdemeidet, méltóképpen jutalmaztassák; de lelkünk-ből akarnók, hogy maradjál nemzetünk' kebelében mind örökké 's a' t.“ Ügylön! Purzell haláláig gyámja 's apolója maradt az intézetnek, mint saját gyermekének, melly akkor virágzásának többé meg nem haladhatott déli pontján állott. — Jelenleg 200nál több ifu vesz ezen intézetben oktatást 's naponként terjed belőle a' csinosodás, rendszeretés, hasznos ismeretek, mi ezen minden közlekedéstől elzárt nemzedéknek vajmi megbecsülhetlen jóitémény!!

• Az épület' főkapuja felett ezen homlok

írás olvasható:

Educandae. Soboli. Martiae.
Siculorum. Limitaneorum. Subsidiis.
Privataque Munificentia.
Exstructum.
Francisci I. et Carolinae. Augustae
Transilvaniam. Perlustrantium.
Memoriae. Dicitum.
MDCCCXXIII.

A' nagy égés előtt a' piacz' s város' díszét nevelte a' ref. templom is csinos tornyával s innepélyes hangu harangjaival, most disztelen állott az, szomoru emléke a' fölgerjedt elem' haragjának. Romjait csak akkorában egyenlített s emelének fedelet kopasz falaira. A' templom fa szerkezete elhamvadván, sőt pompás bólt ivei is a' leszakadó tüzes gerendák által bészakítottván, darab ideig a' temetőben, aztán az iskolát befedvén annak nagyobb teremében gyültek a' városiak isteni tiszteletet tartani. Történetesen éppen vasárnapra esvén a' városban mulatásom, megjelentem az isteni tiszteleten.

Az a' buzgóság s innepélyes hármónia, mellynek itt meleg hangjait minden szív s szájj hangoztatta, megvallom, rendkívül meglepett. Mindenki énekelt, férfiak, asszonyok, leányok különbség nélkül, a' dörgő bassus, csengő tenor, a' hölgyek' siró altusával, mint a' nagyobb folyamok' árjai, a' kristály tiszta patakok' ezüst habjaival egy nagy öbölbe egyetlen hangtengerbe ömledozve, képesek valának a' leghidegebb kebelt is magas lelkesedésre ragadni, az örök szépség s jóság iránt. Milly lelkesítő, elragadó egy illy jelenés! milly szép az isteni tisztelet egy értelmes gyülekezetben! Azon rövid óra, mellyet, mint a' kézdi vásárhelyi gyülekezet' vallásos foglalatosságainak tanubizonyossága töltöttem, a' tisztelet' egy nemét költötte fel bennem e' néphez, melly mindig lángra kél keblében, ha a' vallást nem csak szokásból, hanem forró részvétellel becsültetni, ha az isteni

tiszteletet, mint a' vallásos élet' gyakorló helyét értelmes lélekkel s meleg szívvel ápolgatni látom. Nem tudom, az erkölcsiséget következtessen-e a' vallásosságból, vagy ezt amaból, de tudom azt, hogy a' kettő elválhatatlan egységbe van összeforva, mint azon törzsöknek két erőteljes felhajtása, mellyeknek virág s gyümölcs termésében az emberiségnek legszentebb kincsei rejteznek. — A' vallásos életnek hasonló példáit, — a' szász helységeket kivéve — alig találja az ember a' hazában; s ez újabb bizonyossága annak, miképpen nálunk a' nevelés még kezdetileg sem létezik s hogy nálunk olly parányi a' buzgóság, s alig pislog a' vallásszeretet. Lám Angliában s Amérikában a' vallásosság nemzeti bélyeggé lött, a' templom erkölcs' iskolája, mellyet az első lord olly buzgósággal gyakorol, mint az utolsó bérkocsis, s véleményem szerint ebben rejtezik egy felől mind két ország' másokat annyira túlnyomó erő sulya.

A' városban polgári iskola is virágzik, hol az elemi ismereteket, s deák nyelvet négy osztályban tanítják egy fő s két altanító, kikkel évenként e' végre az udvarhelyi főiskola látja el az intézetet. A' várossal siami gyermekek' módjára összeragadt Kanta' falujában Felső Fejér vármegyének egy normalis iskolája létezik a' r. catholicusoknak s egy csinos templomok is, melly az utóbbi földingás alatt sokat szenvedett. A' templomban jeles mívü orgonát láttam, néhány öreg orgona sípok fekvő irányban helyezve apró ágyuknak néztek ki, mellyeknek tüztől noha keveset tartottam, de a' templomi készülétek közt még is meglepőleg fursán néztek ki.

Van a' városban egy pázsitos telek, pusztaság és néptelen; egy kunyhó sincs rajta, vagy egy fészek, hova az üldözött madár fejét lehaj-

tsa; és még is minő érdekes e' néma hallgató telek! látására vajmi édes keserű emlékek kellnek föl lelkünkben! Ezen telket K. Vásárhely' polgárai tiszta és szeplőtelen honszeretet' jutalmául ajándékozták egy hazapolgárnak, ki semmi hasznot nem vadászó; minden önzéstől üres hazafiságának, nyájás emberszeretetének, az emberiség' legszentebb érdekeiért forrón lángoló lelkületének szóval és tettel annyi fényes dicső jeleit adá e' korban és e' nemzetben. Az adomány csekély és még is nagy, mert az áldozó szive' érzelmeit nyilvánítá általa. Sajgó kebel-lel váltam meg e' néma 's még is olly ékes szóló teletől.

Atyafias eszmék támadtak agyamban 's a' köztemetőbe siettem. Ritka látvány lepelt itt meg: egy csinos kőkerítvény, melly e' helyet, mint szentséget elzárja a' világtól. 1855. épült még a' helybeli érdemes pap' lelkes fölszólítására, csak néhol pótolja deszka fal a' hézagot 's ez is a' nagy égés okozta kénytelenség' szüleménye. Újabb bizonyága ez e' város vallásos érzelmének 's megvallom csak nevelte fölöle jó vélekedésemet. Én bizonyos komoly, 's mondhatnám vallásos tisztelet' nemével lépek egy sírkertbe, 's ha becsülöm azt, ki eltávozott barátjának emlékszalogát mint szívének legdrágább kincsét megőrzi, tisztelem azt is, ki barátainak, jóltevőinek egyetlen maradványa' hült poraitól sem tagadja meg a' szeretetnek utósó adóját. Ezen tisztelet az emberi természetben gyökerezik, rokon a' hála' 's gyöngéd szeretet' érzéseivel vagy éppen ezeknek kifolyása. Miveletlen 's mivelte népeknél vallásos bélyeget váltott, csak hogy a' mi egynél vakhit' szüleménye, a' másnál nemes szívből foly 's elveken alapszik. És valóban nincs ennél természetesb, hisz' azok porainak nyugvó helye a' sírkert, kik velünk éltek, velünk osztoztak az élet' parányi örömeiből 's ezer keserveiből, hisz' ezek' egykori munkásságának köszönhetjük nemünk' dicsőbb állását 's

derültebb reményeit! Éppen azért felette bélyegzőnek tartom azon hideg részvétlenséget, mellyel nálunk magyaroknál falukon és városokon az elhunytak' örök nyughelyei iránt viselkednek. Minő különbségre találunk e' részben is a' magyar és szász nemzetnél! ezeknél a' temető egy angol park, a' mesterségtől segített természetes egyszerűségben minden sír felett egy árnyékos élőfa vagy virágbokorral, melly egy nemes szív' élő hálájának virágzó emléke, öröszemek védik a' szeretet plántálta sírkereszteket durva kezek' rombolásaitól; szóval, náluk szent hely a' sírkert, melly fölött némi ábrándos tisztelet' lelke leng, 's minden kő, fa, bokor, virág a' halottak' emléke felett örökös szívek' tisztaságát tolmácsolja. És nálunk, mondom nálunk, például véve legközelebb K—T, mit látunk, mit tapasztalunk? Azt mondom: nézzetek a' pusztára, a' kietlen mezőre, mellyet csak a' bérczek' messze falai vesznek körül; nézzetek a' kigúnyolt 's darabokra töredezett síremlékekre, a' földülattott sírdombokra, 's ha van szív kebletökben, melly hallja egy jobb érzet' sugalmát, ha ki nem halt a' hálának minden ságára, ön magatok ítéljete, én nem szólok.

Van a' kézdi vásárhelyi temetőben egy sír magányoson 's emléktelen; e' sír' bemohosodott hantjai alatt nyugosznak maréknyi porai csak két évtizedek' előtt hazánk' első rangu, 's ha csak a' művészetet 's szónoki miveltséget veszem ítéletem' mérlegéül, mondhatom, hazánk' legelső lángkeblű papi szónokának. A' természetnek minden ajándékaival, szép testtel, elkötelező külsővel, férfias, erőteljes, tiszta csengésű, 's minden érzelemre oda olvadó hangejtéssel lángésszszel megáldva — Erdély' papi szónoklata arany korában is, melly 20 év alatt annyi jeles szónokot mutatott fel, mennyinek most féltével is meglegednének, magasán állott ő mint szálás fenyő, terepély bokrok felett, senkitől felül nem haladhatva, ő pedig kész a' legjelesb-

bel is versenyt futni. De a' volt nékiis szerencsétlensége, mi más fönn szárnyaló lelkeknek: fényes tulajdonait épp' annyi árnyéklatok homályosíták. Mennyit szenvedett ő méltán's méltatlanul? azt szinte feledi a' világ, pedig egykor szájról szájra forgott neve e' hazában, ki ha egy XIVdik Lajos' korában él, méltó vetély társa lesz egy Bourdalouenak, Massillonnak, 's kik akkor a' szónok székek fénylő csillagai valának. Ezen magányos sír' néma lakója az, ki annyit hányatott 's itt számüzöttként révpartot lelt; az, kit mig élt, a' tisztelve bámúlt Nagy Györgynek neveztek. Számos beszédei, mellyek közt classical becsüek, sok eredetiségre mutatók, 's a' szónoki műveltségnek több remek példányai találtak, kéziratban 's kinyomva, szétszórva hirdetik az igazságot a' hazában. Ki azokat össze szedné, 's ha maga nem is, egy literaturabarátnak alkalmat nyujtana kiadhatásukra, felette érdekes gyűjtemény nyel szaporítná a' magyar szónoklat' füzér koszoruját.—,O ludibria rerum humanarum!“ gondolám magamban; egy forró csepp hullott nem tudom szememből-e vagy szivemből a' mélyen alvó' ágya felibe 's csendes nyugtot kívánva hamvainak hagyám oda a' sírkertet.

(Vége közelebből.)

Árokalyi.

P i p a - d a l.

Édeni érzet' kedves ölében
 Ülve köszöntlek barna pipa!
 Füstöd üdítő kéjeket öntöz
 Lelkem' aléló romjaiba.
 Éj vala, szivem barna, sötétes
 Őszi viharkint zord, szomorú;
 És te pipácskám kedvre igéztél
 'S szálla az éjfélt, tünt a' ború.

Most a' világtól félre vonulva
 Itt a' kies völgy' szűk kebelén
 Barna pipámból füstöt ereszték
 'S szende nyugalmat élvezek én.

Barna pipámból szirtfoki saskint
 Égre sietve szárnyal' a' füst;
 Füstfejü vagy bár, fényre jutandasz
 Hogy ha zsebedben csöng az ezüst.
 Lángeszü vagy bár, ám de ha nem tudsz.
 Csúszni az aljas föld' porakint,
 Gyáva sötétség megszegi röpted',
 'S érdemed a' fény-polczra nem int..
 Nemde fonákság? húba' kesergék
 Egykor ézért, és most nevetem,
 És a' kelő bút barna pipámnak
 Hamvaiba el bétemetem.

Barna pipámnak füstje tűnendő-
 Messze ragadja azt el a' szél.
 Messze röpüle képzetem' álma,
 Szép tavaszom' földülta a' tél.
 És a' barátok messze hagyának,
 Messze hagyának hűtelenül;
 Nemde a' fecske tél ha közelget
 Egy melegítőbb honba röpül?
 Félre kesergés; régi barátom
 Hú maradott a' barna pipa,
 'S füstje üdítő kéjeket öntöz
 Lelkem' aléló romjaiba.

Barna pipámból, hogyha ki füstölg'
 A' bele töltött földi növény,
 Megtömöm újra, 's füstöt ereszték,
 Mellybe' találjam enyhemet én.
 Így kebelemből bár ha kiszárnyalt,
 Melly vala benne békemalaszt,
 Megjöve újra, és kizsarolni
 Semmi se' képes, semmi se' azt.
 Napszemü lányka barna hajával
 Léghoni szylfként lenge elém,
 Szemsugaráról égi gyönyörnek
 Tünde varázsa szálla felém.

És ha e' lány is messze röpülne
 Mint mezei kis csacska madár,
 Kedvem azért el nem fog enyészni,
 Kedvemem el nem viheti már.

Megmarad úgy is régi barátom,
Kéjre derítő barna pipám;
Barna pipából füstöt ereszték,
'S kurta sohajra nyílik a' szám.
És a' sohajtás ez leszen: a' lány
Lepke tünékeny mint pipafüst,
Hogyha arany láncz nem köti őt le,
És ha zsebedben nincsen ezüst!

Szólga Miklós.

A' boldogság' képe.

Lágy bársony pamlagon
Nem földien.
Szélid tekintetű
Szép hölgy pihen.

Egy kis fiú mosolyg
Gyöngéd ólén,
Mint bájos angyal az
Éden' körén.

Keblére a' hű férj
Leszenderül,
'S a' kéjzön: között
El-el merül.

És mind kettő' szive
Gyönyörbe vész,
Midőn a' kis fiú
Feléje néz.

Medgyes Lajos.

Háladatosság.

Töredék.

A' háladatosság olly gyümölcs, melly sem-
mi más csemetén meg nem terem, mint a' jó-
tételén; szükségesképpen tökéletes erénynek kell
hát lennie, olly nemes szármozatu levén.

Legkevésbbe sem kételkedem ezt minden más

erények felébe helyezni; mert tőlünk többet en-
nél maga a' mindenható sem kíván.... Be-
löle erednek mindazon többi erények, mik föl-
tetelezik üdvösségünket.

Olly becsben tarták ez erényt már a' po-
gányok, hogy tiszteletére három istenséget gon-
doltak ki „kegyistennők“ neve alatt: az el-
sőt nevezék Thaliának, a' másodikat Aglájá-
jának 's a' harmadikat Eüphrosynenek.
E' három istenség uralkodott a' háladat fölött,
mert úgy tarták, hogy csupa egy nem volna
elég megtiszteltetés illy ritka erényért.

Nevezetes, hogy őket a' költők meztele-
neknek füsték, jeléül annak, hogy a' jótét' 's
'háladat' eseteiben kitelhetőleg nagy őszinteség-
gel 's minden legkisebb színlés nélkül kell szá-
farkodnunk. Vestaszüzek' alakjában ábrázolák ő-
ket, 's virágában az ifjúságnak, tanúságul, hogy
a' nyert szolgálatot élénk emlékezetben kell tar-
tani, 's hogy háladatunkat az évek' terhe alatt
soha ne engedjük lesúlyedni; sőt minden lehe-
tő alkalmat ragadjunk meg, az elvett jótétemé-
nyek' meghálálására.

A' régiek ez istenségeknek mosolygó, sze-
lid tekintet adának, jelelni mintegy amaz örö-
möt, mit éreznünk kell, ha hálás érzelminket
nyilváníthatjuk. — Számokat háromra tették, ér-
tésünkre adni általa, hogy az élvezett jókért há-
romszoros háladattal tartozunk. Úgy irák le ő-
ket, mint kik kézfogással tartják egymást kap-
csolatban; hogy ez által is mutassák nekünk a'
kötelezettség' 's háladat' válhatlanságát.

Igy tanítottak minket a' pogányok, kiket
kárhoztatunk!..... Keresztények! gondoljátok
meg, hogy át ellenökben elsőségtök van; ez el-
sőségeket erényben mutassátok ki!

(Yorick' érzékeny utazása.)

II.....y.